

The Holy See

KATEHEZA PAPE FRANJE

NA OPĆOJ AUDIJENCIJI

Srijeda, 20. travnja 2022.

[Multimedia]

Čitanje: Sir 3, 3 – 6. 12 – 13. 16

Tko štuje oca, okajava grijeha svoje, i tko časti majku svoju, sabire blago. Tko štuje oca, radovat će se sa svoje djece i bit će uslišen u dan molitve svoje. Tko časti oca svojeg, dugo živi; tko čini radost majci svojoj, sluša Gospoda. [...] Sine moj, pomози oca svoga u starosti i ne žalosti ga za života njegova. Ako mu i razum klone, budi blag s njime i ne grdi ga ti, koji si u punoj snazi. [...] Od hulitelja nije bolji tko prezire oca, i Gospod proklinje onoga tko vrijeđa majku.

Draga braćo i sestre, dobar dan!

Danas, uz pomoć Riječi Božje koju smo čuli, otvaramo odlomak o krhkosti starosti, obilježene na poseban način iskustvima zbunjenosti i potištenosti, gubitka i napuštenosti, razočaranja i sumnje. Naravno, iskustva naše krhkosti, suočeni s dramatičnim – ponekad tragičnim – životnim situacijama, mogu se dogoditi u bilo kojem trenutku postojanja. Međutim, u starijoj dobi mogu postati manje impresivna te kod drugih izazivati neku vrstu navikavanja, pa i smetnje. Koliko smo puta čuli ili pomislili: „Stari su dosadni“. Rekli smo to, pomislili... Najteže rane djetinjstva i mladosti s pravom izazivaju osjećaj nepravde i bunta, snagu reakcije i borbe. No rane starije dobi, pa i one teške, neminovno su praćene osjećajem da život, u svakom slučaju, ne proturječi sam sebi, jer je već proživljen. I tako su stari pomalo udaljeni i iz našeg iskustva: želimo ih udaljiti.

U uobičajenom ljudskom iskustvu ljubav je – kako se kaže – silazna: ne vraća se u život koji je iza nas istom snagom kojom se izliva u život koji je još uvijek pred nama. U tome se očituje i besplatnost ljubavi: roditelji to oduvijek znaju, stari ljudi to ubrzo nauče. Unatoč tome, objava otvara put za drugačije uzvraćanje ljubavi: to je način *davanja časti* onima koji su nam prethodili. Put odavanja časti ljudima koji su nam prethodili počinje ovdje: *davanjem časti* starijima.

Ova posebna ljubav koja si otvara put u obliku časti – odnosno nježnosti i poštovanja u isto vrijeme – predodređena za stariju dob, zapečaćena je Božjom zapovijedi. „Poštuj oca i majku“ svečana je obveza, prva na „drugoj ploči“ deset zapovijedi. Ne radi se samo o ocu i majci. Riječ je o generaciji i naraštajima koji nam prethode, čiji odlazak također može biti spor i dugotrajan, stvarajući tako vrijeme i prostor dugotrajnog suživota s ostalim životnim dobima. Drugim riječima, riječ je o starosti života.

Čast je dobra riječ za uokvirivanje ovog područja uzvraćanja ljubavi glede starijih osoba. Odnosno, dobili smo ljubav roditelja, baka i djedova i sada tu ljubav vraćamo njima, starijima, bakama i djedovima. Mi smo danas ponovno otkrili pojam „dostojanstvo“ da bismo ukazali na vrijednost poštivanja i skrbi za svačiji život. Dostojanstvo je ovdje u biti jednako časti: *davanje časti* ocu i majci, poštivanje oca i majke, poštivanje starijih jest prepoznavanje njihova dostojanstva.

Razmislimo dobro o ovom divnom opisu ljubavi koja je čast. Samojoj skrbi o bolesnima, potpori onima koji se ne mogu brinuti sami za sebe, jamstvu uzdržavanja – *može manjkati časti*. Časti manjka kada se višak pouzdanja koji se ne izražava u blagosti i privrženosti, nježnosti i poštovanju, pretvori u grubost i izbjegavanje. Kad se slabost okrivljuje, pa čak i kažnjava kao da je grijeh. Kada smetenost i zbunjenost dovode do izvrgavanja ruglu, ismijavanju i agresiji. To se može događati čak i u okrilju doma, u staračkim domovima, u uredima ili na javnim mjestima u gradu. Poticanje kod mladih, makar i neizravno, stava samodostatnosti – pa čak i prezira – prema starijoj dobi, njezinim slabostima i nesigurnostima, dovodi do užasnih stvari. Otvara put do nezamislivih ekscesa. Mladi koji su zapalili deku „beskućniku“ jer ga smatraju ljudskim šljamom – to smo stvarno vidjeli – ovi mladi ljudi su vrh ledenog brijega, odnosno prezira prema životu koji se, daleko od privlačnosti i poriva mladosti, čini kao već bačeni život. Mnogo puta mislimo da su stari otpad ili ih mi odbacujemo u otpad. Stari se preziru i odbacuju iz života, stavljajući ih u stranu.

Ovaj prijezir, koji obeščašćuje starije, zapravo obeščašćuje sve nas. Odlomak iz Knjige Sirahove, koji smo čuli na početku, s pravom je oštar protiv tog obeščašćivanja, koje vapi za osvetom pred Bogom. U pripovijesti o Noi postoji odlomak koji je u tom pogledu vrlo izražajan. Stari Noa, heroj potopa i još uvijek vrijedan radnik, leži izvaljen nakon što je popio nekoliko čaša previše. On je već star, ali je previše popio. Djeca ga, da ga ne bi probudila u neugodnosti, nježno pokrivaju, sa spuštenim pogledom, s velikim poštovanjem. Ovaj tekst je jako lijep i govori sve o časti prema starijima. Pokrivanje slabosti starijih da ih ne posramimo. Tekst je to koji nam mnogo pomaže.

Unatoč svim materijalnim providnostima koje bogata i najorganiziranija društva stavljaju na

raspolaganje za stariju dob – na što svakako možemo biti ponosni – borba za obnovu tog posebnog oblika ljubavi, a to je čast, još uvijek mi se čini krhkom i nezrelom. Moramo učiniti sve što je u našoj moći da ih podržimo i ohrabrimo pružajući bolju društvenu i kulturnu podršku onima koji su prijemčivi za ovaj ključni oblik „civilizacije ljubavi“. A o ovome, uzimam slobodu savjetovati roditelje: molim vas, približite djecu, dječicu, malenu djecu starijim osobama, uvijek ih približavajte. A kad je stariji bolestan, malo izvan sebe, uvijek im ih približite: neka znaju da je to naše tijelo, da je to ono što nam je omogućilo da smo sada ovdje. Molim vas, ne udaljujte starije. A ako nema druge nego poslati ih u dom za umirovljenike, idite ih vidjeti i odvedite djecu u posjet: ono su čast naše civilizacije, stariji ljudi koji su otvorili vrata. I mnogo puta djeca na to zaborave. Reći ću vam nešto osobno: u Buenos Airesu sam volio posjećivati domove za umirovljenike. Često sam išao i posjećivao svakoga. Sjećam se da sam jednom pitao jednu gospođu: „Koliko imate djece?“ – „Imam ih četvero, svi u braku, s unucima.“ I počela mi je pričati o obitelji. „A dolaze li oni?“ – „Da, uvijek dolaze!“ Kad sam izašao iz sobe, medicinska sestra, koja je čula, rekla mi je: „Oče, slagala Vam je da prikrije djecu. Nitko nije došao šest mjeseci!“ To je odbacivanje starijih, mišljenje da su stariji otpadni materijal. Molim vas: to je težak grijeh. Ovo je prva velika zapovijed i jedina koja govori o nagradi: „Poštuj oca i majku i imat ćeš dug život na zemlji.“ Ova zapovijed da poštujemo starije daje nam blagoslov, koji se očituje na ovaj način: „Imat ćeš dug život.“ Molim vas, čuvajte starije osobe. A ako izgube razum, svejedno ih pazite jer su oni prisutnost povijesti, prisutnost moje obitelji i zahvaljujući njima ja sam tu. Svi možemo reći: zahvaljujući tebi, djede i bako, ja živim. Molim vas, ne ostavljajte ih same. A ovo, paziti na starije, nije pitanje kozmetike i plastične kirurgije: ne. To je prije pitanje časti koje mora transformirati edukaciju mladih o životu i njegovim fazama. Ljubav prema ljudskom koja nam je zajednička, uključujući i čast za proživljeni život, nije stvar starih ljudi. Štoviše, to je ambicija koja će osvjetliti mladost koja baštini svoje najbolje kvalitete. Neka nam mudrost Duha Božjega podari da potrebnom energijom otvorimo horizont ove istinske kulturne revolucije.